

Agendaformulier B&W-vergadering 23 april 2024

Portefeuillehouder	Marc Teutelink Agendaletter F		
Onderwerp	Beleidsregels herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte van Enschede 2024		
Openbaar	<i>Openbaar: ja, in principe zijn alle besluiten en bijlagen openbaar en publiceren wij die actief op enschede.nl</i>		
Organisatieonderdeel (cluster of afdeling)	Cluster Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer	Corsanummer:	2400014428
Schrijver	E.J.W. van Zwol	Casenummer	BV24000208
Urgentie			
Raadsbesluit nodig	Nee		
Raad informeren	Ja		

Mee geadviseerd door	OMR, SBF, PCF, JZ, ROB/ SDB, ROB/OO
Advies gemeentesecretaris	

Conceptbesluit

1. De 'Beleidsregels herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte van Enschede 2024' vast te stellen.

Publieksvriendelijke samenvatting

Het College vindt open en transparante besluitvorming belangrijk. Daarom heeft zij beleidsregels vastgesteld voor initiatieven uit de samenleving rond het plaatsen van herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte in eigendom van gemeente Enschede. Met deze regels is het voor een initiatiefnemer duidelijker waarop de gemeente initiatieven vanuit haar privaatrechtelijke rol (als eigenaar en beheerder van de openbare ruimte) beoordeelt.

Na een positief besluit door het College dient de verzoeker een formele aanvraag voor een omgevingsvergunning in. Het positieve besluit van het College is geen automatische garantie voor het verkrijgen van de vergunning. Lopende of al ingediende aanvragen vallen nadrukkelijk niet onder de nieuwe regels. Die worden nog op de tot nu toe gebruikelijke wijze behandeld.

Het College stelt nu de beleidsregels vast, omdat zij ziet dat er de laatste tijd meerdere aanvragen voor herdenkingsmonumenten binnen komen. Het nut en de noodzaak van deze beleidsregels is groter. Het is onbekend of deze lijn zich doorzet of dat dit tijdelijk is. Daarom evalueren we over maximaal twee jaar de beleidsregels op nut en noodzaak.

B&W besluit dd.

(In te vullen na de vergadering door loco-gemeentesecretaris)

Inleiding en voorgeschiedenis

De gemeente Enschede is eigenaar van de openbare ruimte in Enschede (waarmee we in dit geval de voor het publiek toegankelijke (buiten)ruimte bedoelen). Als eigenaar heeft de gemeente de bevoegdheid om een verzoek voor het plaatsen van een herdenkingsmonument op haar grond toe te staan of te weigeren. Net zoals je niet zo maar iets mag plaatsen in de tuin of op de grond van iemand anders zonder toestemming van de eigenaar.

Aanleiding om nu regels op te stellen

We zien dat er de laatste tijd meerdere initiatieven binnenkomen voor het plaatsen van herdenkingsmonumenten (niet zijnde grafmonumenten, bermmonumenten of Stolpersteine) in openbare ruimte in eigendom van gemeente Enschede. Onduidelijk is of dit een lijn is die zich doorzet of dat dit tijdelijk is. Voorheen ontvingen we nauwelijks aanvragen en ook bij andere gemeenten is het aantal aanvragen zeer beperkt. Landelijk zijn er slechts enkele gemeenten met vergelijkbare vastgestelde beleidsregels. Met de (beperkte) toename van aanvragen is het nut en de noodzaak van deze beleidsregels groter geworden.

Beoordeling initiatieven door gemeente

De gemeente beoordeelt eventuele initiatieven vanuit haar privaatrechtelijke rol. Tot nu toe werd elk initiatief afzonderlijk beoordeeld. Waarbij de gemeente als eigenaar in principe een initiatief ook mag weigeren zonder achterliggende beleidsregels. Tegelijkertijd vindt het College het vanuit de strategische opgave Open Enschede belangrijk om open en eenduidig te zijn in haar besluitvorming. Daarom zijn er nu beknopte beleidsregels opgesteld.

Na een positief besluit van het College vanuit de beleidsregels moet de verzoeker ook nog een omgevingsvergunning aanvragen. Waarbij een positief besluit vanuit de beleidsregels geen automatische garantie is dat de omgevingsvergunning wordt verleend. De beleidsregels staan namelijk los van de omgevingsvergunning en bijbehorende toetsing.

Herdenkingsmonumenten vallen onder het cultuurbeleid

Op 4 december 2023 is door de gemeenteraad de "[Cultuurnota Enschede](#)" vastgesteld. In dit beleid is onder het thema "Eigenzinnig Enschede" ook vastgelegd hoe we omgaan met kunst en herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte (blz. 26 van de nota). Enkele kernpunten van dit beleid zijn:

- De realisatie van nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte gaat in de regel gepaard met stedelijke gebiedsontwikkeling, waarbij kunstwerken in de ontwerpfase worden ingepast in het totaalontwerp en de kosten voor oplevering en onderhoud in de projectbegroting worden meegenomen. Voor de realisatie van autonome kunstwerken, die onafhankelijk van gebiedsontwikkeling worden ontworpen door kunstenaars, initiatiefnemers uit de stad, of de gemeente, bezit de gemeente Enschede geen structurele financiële middelen.
- Wanneer onder bijzondere omstandigheden, zoals een viering, herdenking of breed gedragen inwonersinitiatief op incidentele basis financiële middelen beschikbaar worden gesteld voor de realisatie van een nieuw kunstwerk of herdenkingsmonument, wordt door de gemeente jaarlijks een geldbedrag beschikbaar gesteld voor het structureel en regulier onderhoud van het object. In dergelijke gevallen wordt aan de gemeenteraad een separaat raadsvoorstel voorgelegd.
- De gemeentelijke collectie van kunstwerken in de openbare ruimte wordt door de gemeente onderhouden aan de hand van een meerjarenonderhoudsplan en hersteld of gerepareerd wanneer sprake is van schade of vandalisme.
- Eerlijkere spreiding openbare kunstcollectie over de stad.

Bij het opstellen van de beleidsregels is rekening gehouden met dit beleid.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven

We zetten via dit besluit in op de strategische opgave "Open Enschede". De beleidsregels zorgen voor meer transparantie en eenduidigheid in de besluitvorming rond het toestaan of afwijzen van verzoeken rond herdenkingsmonumenten in openbare ruimte in eigendom van gemeente Enschede.

Argumenten

1.1 We geven meer transparantie en eenduidigheid in de besluitvorming

Via de regels geven we meer inzicht in hoe we initiatieven rond herdenkingsmonumenten beoordelen. Door het vaststellen van de beleidsregels creëren we een structurele werkwijze. Dit bevordert transparant, consistent en voorspelbaar overheidshandelen.

1.2. We maken randvoorwaarden voor initiatieven duidelijker

Als onderdeel van de beleidsregels geven we ook inzicht in de randvoorwaarden waaraan een gedenkteken moet voldoen. Zo wordt het vooraf ook duidelijker voor een initiatiefnemer waar een initiatief aan moet voldoen. Denk bijvoorbeeld aan materiaalkeuze of kosten voor plaatsing en het onderhoud. Zo kan de initiatiefnemer hier vroegtijdig al rekening mee houden.

1.3 Het sluit aan bij het huidige cultuurbeleid

In het cultuurbeleid zijn enkele beleidsuitgangspunten geformuleerd voor kunst en herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte. De beleidsregels sluiten daarbij aan en geven verdere invulling aan dat beleid.

Risico's

1.1 We maken beleidsregels die niet persé nodig zijn

Ook zonder beleidsregels kunnen we initiatieven rond herdenkingsmonumenten al toekennen of afwijzen. Hiervoor zijn geen vastgestelde beleidsregels nodig. Tot nu toe is het aantal verzoeken voor plaatsing van een herdenkingsmonument daarbij op één hand te tellen. We verwachten hier ook geen grote toename in. Vanuit Open Enschede willen we onnodige beleidsregels voorkomen vanuit deregulering. Wel maken we het hiermee als gezegd transparanter en eenduidiger aan de voorkant.

1.2 De beleidsregels hebben geen invloed op al ingediende of eerder behandelde verzoeken, tegelijkertijd kan dat beeld wel ontstaan

De beleidsregels treden 1 dag na publicatie in het gemeenteblad in werking. Dit betekent dat ze niet van toepassing zijn op al behandelde of al lopende verzoeken rond een initiatief tot een herdenkingsmonument. Tegelijkertijd kan bij de initiatiefnemer of derden wel dit beeld ontstaan. Wat juist tot onduidelijkheid kan leiden.

Kosten en financiële dekking van het voorstel

Bij een verzoek tot het plaatsen van een nieuw herdenkingsmonument gelden de volgende financiële afspraken:

Incidentele kosten

- De incidentele kosten (zoals maken en plaatsen) van het herdenkingsmonument worden gedekt door de initiatiefnemer.

Structurele middelen voor instandhouding:

- Na plaatsing wordt het herdenkingsmonument onderdeel van de gemeentelijke kunstcollectie. De gemeente wordt ook automatisch eigenaar van het op haar grond geplaatste herdenkingsmonument (dit heet natrekking).
- Het beheer en onderhoud van deze kunstcollectie wordt bekostigd vanuit de post "onderhoud cultuur". Dit aan de hand van een meerjarenonderhoudsplan. Deze post is alleen toereikend voor de bestaande kunstcollectie. Dit betekent dat er bij een nieuw initiatief aanvullende structurele middelen beschikbaar moeten komen voor de instandhouding (zoals het beheer en onderhoud), waarmee de post "onderhoud cultuur" wordt opgehoogd.
- In het verzoek voor het plaatsen van een nieuw herdenkingsmonument moet dus ook een voorstel voor de verhoging van de post "onderhoud cultuur" worden opgenomen. Dit zodat de gemeenteraad daar een integraal besluit over kan nemen.

Afweging en alternatieven

1.1. *Alternatief: geen (beleids)regels opstellen*

Er zijn geen beleidsregels nodig om vanuit onze rol als eigenaar en beheerder van de openbare ruimte verzoeken tot een herdenkingsmonument te beoordelen. Beoordelingen zullen dan, net als nu het geval is, per individuele aanvraag plaatsvinden.

1.2. *Alternatief: geen beleidsregels vaststellen, maar een interne werkinstructie*

Er kan ook gekozen worden om de invulling van de beleidsruimte in de vorm van een interne werkinstructie te gieten. In plaats van (extern werkende) beleidsregels. Met een werkinstructie hebben we ook een eenduidig kader en bovendien lijkt dit, gezien de naar verwachting beperkte aanvragen, doelmatiger. Nadeel is dat deze werkwijze niet transparant is naar toekomstige initiatiefnemers.

Participatie

N.v.t.

Communicatie met direct betrokkenen:

Gezien het beperkte aantal (verwachte) aanvragen beperken we de communicatie tot bekendmaking in het gemeenteblad en lokaregelgeving.overheid.nl.

Interne communicatie

Interne betrokkenen worden over het besluit geïnformeerd.

PR over besluit:

Nee.

Persbericht, ja of nee:

Nee

Vervolg

- Na de vaststelling publiceren we de beleidsregels in het gemeenteblad;
- 1 dag na publicatie van de regels in het gemeenteblad treden de regels vervolgens in werking;
- Vanaf de inwerkintreding worden eventuele nieuwe verzoeken voor herdenkingsmonumenten beoordeeld en afgehandeld via de beleidsregels:
 - o Indien een verzoek wordt goedgekeurd is vervolgens ook een omgevingsvergunning aanvraag nodig. Pas wanneer er goedkeuring en een verleende omgevingsvergunning zijn, kan over worden gegaan tot plaatsing van het herdenkingsmonument.
 - o Zijn alle stappen gezet, dan wordt een overeenkomst afgesloten met de initiatiefnemer en wordt het herdenkingsmonument opgenomen in de gemeentelijke kunstcollectie.
- Intern stellen we een werkinstructie op voor het beoordelingsproces rond een verzoek.
- Maximaal twee jaar na vaststelling evalueren we de regels op nut en noodzaak.

Bijlage(n)

	Omschrijving	College	Raad	Niet actief publiceren	Geheim
Bijlage 1	Beleidsregels herdenkingsmonumenten in de openbare ruimte van Enschede 2024	Ja	Nee	Nee	Nee